

108471

■ Men det er også grunn til å advare mot at jubileet preges av «okkupasjonsmarkering» og begrundet selvforherligelse og fortsatt stigmatisering av «den andre siden».

■ Den tidligere Milorgmann og skolesjef Thorleif Øisang kom med en tankevekkende advarsel i Aftenposten mandag: «Spar oss for overdreven selvros!»

Ikke bare frykter han en ny bølge denne våren av «selvtilfredshet og gjensidig glorifiserende anerkjennelse av vår egen innsats». Han skriver like ut at vår (Norges) innsats ikke var så enestående og at vi gjennomførte et urimelig strengt rettsoppgjør.

■ Øisang mener at den norske motstand under krigshandlingene i 1940 ikke var «særlig heroisk og gloriøs» og at den følgende okkupasjonen av Norge var svært mild sammenlignet med andre land i samme situasjon.

Mange vil nok fremdeles høyde at slike påstander er som å fremsi sterke banneord i et Gudshus, men nøkternt vurdert har nok Øisang i hovedsak rett. Hvis man går nærmere inn i tapstallene på europeisk basis både under krigen og okkupasjonen, bekrefte dette inntrykket.

■ Vi skal ikke rekapitulere disse tall her, men minne om en annen tallserie: Etter krigen ble det innledet etterforskning mot 100.000 personer med det resultat at 50.000 ble dømt av en befolkning på godt under fire millioner. 37 dødsdommer ble avsagt. Uten å gå så langt som Øisang, som mener vi gjennomførte et ytterst strengt og helt nødvendig landsvikoppgjør, vil vi ihvertfall konstatere at mange mener at vi gikk for langt.

■ Det som står igjen som et klart faktum er at perioden 1940/45 var den tyngste og mest opprivende del av landets historie i nyere tid.

Vi forsvarte oss som best vi kunne med begrensede midler og som i andre okkuperte land måtte mange ofre liv og helse både under krigen og okkupasjonen etterpå. Når frigjøringsens time så endelig slo, skjedde det selvsagt også takket være egen innsats, men fremfor alt som en følge av våre alliertes massive knuseoperasjon mot tyrannen i det tredje rike.

■ Det vi må håpe på under 50-årsfeiringen er at de mange som kommer til orde vil formulere seg med den varsomhet som fakta og som 50 års distanse til hendelsene bør tilsa. Det som fremfor alt bør prege denne markeringen er evnen til kjølig ettertanke i enhver forstand.

Et annet stikkord for jubileet bør være forsoning.

Forsoning bør være en av frigjøringsjubileets viktigste stikkord. Her ransaker en britisk soldat en gestaplist på Jørstadmoen. (GLT/Arkiv).

Frigjøring og forsoning

Norske medier vil de to nærmeste månedene flyte over av stoff som markerer at det er 50 år siden landet gjenvant sin frihet etter fem tunge år hvor mange ofret liv og helse.

Det er rett og riktig å minnes og hedre disse. Det er også riktig å gjøre det klarest mulig for nye slekter hva tapt frihet innebærer.

■ Det kunne være så mange og ofte irrasjonelle grunner til at et menneske havnet på «den gale siden». I etterkrigstiden har mange lidd unødvendig mye på grunn av sine feiltrinn i en ofte spesiell situasjon.

**SPEIL
SPEIL**

Ola Matti Mathisen

Nå er tiden overmoden når det gjelder vår evne til å glemme og strekke ut en hånd. Bare på den måten kan verden gå fremover. Kaoset i det tidligere Jugoslavia viser tydelig hva mangelen på evne til å glemme det som skjedde under siste verdenskrig kan føre til.

■ Så langt vi har kunnet registrere er jubileumsmarkeringen i vårt distrikt lagt opp med et bredt siktemål. Ikke minst later det til at den i stor grad – positivt nok – er adressert mot de unge. Vel så viktig som å bibringe dem kunnskap om de faktiske hendelser er det at de får innblikk og innsyn i den umenneskelige og brutale ideologi som utløste ragnarokket og som fremdeles har sine oppgående disipler blant oss. Avsløringen av unge, brune kadre med påståtte utløpere inn også i vårt distrikt er tankevekkende og skremmende. En nærliggende konklusjon er ihvertfall at de unge mangler opplysning.

La oss i de kommende måneder forsøke å hindre at de kommer på ville veier.